

Prvá pomoc Slovensku:

priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám

(Aktualizácia 9)

február 2021

Matúš Baliak

Štefan Domonkos

Lucia Fašungová

Branislav Hábel

Tadeáš Chujac

Ján Komadel

Marcela Veselková

Pod'akovanie

Autori ďakujú Ústrediu práce, sociálnych vecí a rodiny, jednotlivým úradom práce, Sociálnej poisťovni, ako aj Infostatu za poskytnutie údajov nevyhnutných na spracovanie tohto komentára. Za cenné rady a technickú podporu ďakujú Ondrejovi Buchelovi z ISP.

Zhrnutie¹

Tento komentár predstavuje v poradí deviatu aktualizáciu analytického komentára ISP zverejneného 29. mája 2020 s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a). Sériou týchto publikácií ISP reaguje na pretrvávajúci záujem verejnosti o dáta súvisiace s využívaním ekonomickej pomoci štátu organizovanej pod záštitou Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR (MPSVR SR).

Koncom marca 2020 schválila vláda SR opatrenia zamerané na zmiernenie ekonomických dopadov pandémie COVID-19. Najprv boli schválené nové typy sociálnych dávok v podobe pandemického nemocenského a ošetrovného, následne vláda predstavila aj opatrenia priamej pomoci na udržanie pracovných miest v rámci tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a samostatne zárobkovo činným osobám (SZČO). Paralelne s týmito opatreniami umožnila novelizácia zákona o sociálnom poistení odklad alebo odpustenie odvodov na sociálne poistenie pre niektorých zamestnávateľov. V čase prípravy deviatej aktualizácie komentára je vyhlásený núdzový stav na území Slovenska s trvaním 40 dní od 30. decembra 2020, ktorý by poslanci v blízkom období mali opäť predĺžiť z dôvodu zlej epidemickej situácie. Zákaz vychádzania, ktorého platnosť uplynula 7. februára 2021, bol predĺžený, a to do odvolania. Najneskôr však do uplynutia núdzového stavu k 19.3.2021. Stále trvá aj mimoriadny stav a opatrenia „Prvej pomoci“ boli predĺžené do marca 2021 v podobe „Prvej pomoci +“, ktorá poskytuje vyššiu finančnú pomoc spolu s rozšírením okruhu žiadateľov s platnosťou od októbra 2020.² Počas tvorby deviatej aktualizácie boli ohlásené ďalšie zmeny v podmienkach poberania prostredníctvom „Prvej pomoci ++“, ktorá zabezpečí vyššiu finančnú pomoc zasiahnutým podnikom a to až s predpokladaným dátumom do 30. júna 2021.

Podľa dát dostupných k 1. februáru 2021 uzavreli úrady práce, sociálnych vecí a rodiny so zamestnávateľmi a SZČO dotknutými mimoriadnou situáciou viac ako 144 tisíc dohôd o poskytovaní pomoci. Na základe týchto dohôd sa rozdelila pomoc v celkovej výške viac ako 909 miliónov eur. Uvedenou sumou sa podporí viac ako štvrtina pracovných miest v ekonomike.³ Cez „Prvú pomoc“ bolo za obdobie marec až september 2020 podporených takmer 2,2 milióna mesačných pracovných miest („človekomesiacov“, zamestnancov alebo SZČO). Za október dosiahol počet podporených pracovníkov takmer 245 tisíc a za november približne 216 tisíc. Podľa dostupných čísel za december presiahol počet podporených pracovníkov 146 tisíc. Čísla za november a december budú podliehať úprave, pretože sa predĺžil dátum na podanie žiadostí až na 28. február 2021. Celková uhradená suma za obdobie marec až september 2020 predstavovala približne 657 miliónov eur. Za október bolo vyplatených takmer 95 miliónov eur, za november viac ako 90 miliónov eur a za december doteraz uhradená suma dosahuje takmer 67 miliónov eur.⁴

Nástroje „Prvej pomoci“ stále využívajú najintenzívnejšie mikropodniky. Podiel veľkých podnikov na celkovej pomoci v posledných mesiacoch klesal, opačný trend sme sledovali u malých podnikov. Čiastkové dáta za december naznačujú postupné oživenie pri objeme čerpania veľkých podnikov, súčasne s poklesom u malých

¹ Ak nie je inak uvedené, dáta o „Prvej pomoci“ vychádzajú z informácií aktualizovaných k 1.2. 2021. Údaje o ostatných formách pomoci sú aktuálne ku konkrétnym dňom v decembri 2020, prípadne k januáru 2021 s poznámkou uvedenou v texte. Vzhľadom na plánované predĺženie pomoci až do konca júna 2021 očakávame finálne údaje o jednotlivých formách pomoci až v priebehu tretieho kvartálu roka 2021.

² Návrh na zmenu podmienok „Prvej pomoci“ a predĺženie obdobia realizácie do marca 2021 bol predložený na rokovanie vlády a schválený 28. októbra 2020 (materiál č. UV-23088/2020). Bližšie informácie sú dostupné na webstránke úradu vlády SR (Úrad vlády SR, 2020).

³ Dáta o podporených pracovných miestach sú za marec až december 2020; vzhľadom na postupné spracovanie ďalších žiadostí možno očakávať aj postupný nárast všetkých uvedených indikátorov. Uvedené údaje vychádzajú z dát dostupných k 1. februáru 2021 a predstavujú horný odhad počtu podporených pracujúcich, ktorý abstrahuje od možnosti paralelného čerpania pomoci z viacerých opatrení na jedno pracovné miesto.

⁴ Údaje za november a december môžu podliehať najväčším zmenám, nakoľko pomoc za tieto mesiace je možné žiadať až do 28. februára 2021.

a stredných podnikov. Objem pomoci čerpanej mikropodnikmi a malými podnikmi sa v novembri dostal na hranicu 68 %. Predbežné hodnoty za december ukazujú zanedbateľné zvýšenie tohto podielu na úroveň okolo 69 %, ale tieto údaje budú podliehať korekcii z dôvodu možnosti zaslania žiadosti o čerpanie pomoci až do konca februára 2021.

Pomoc naďalej prúdi prevažne do priemyselnej výroby, veľkoobchodu a maloobchodu, stavebníctva a ubytovacích a stravovacích služieb, čo potvrdzujú aj predbežné údaje za december. Podiel týchto odvetví na celkovej doteraz vyplatenej sume za december sa pohybuje okolo 70 %, podobne ako v predchádzajúcich mesiacoch. Spomedzi opatrení predstavovalo opatrenie 3B s odstupňovaným paušálnym príspevkom na zamestnancov viac ako polovicu celkovej vyplatenej sumy za jednotlivé mesiace od mája do novembra 2020. Neúplné údaje za december ukazujú pokles, alokácia prostredníctvom opatrenia 3B sa však aj v tomto mesiaci blíži k 50 %. V posledných mesiacoch sledujeme nárast podielu u opatrenia 2 na celkovej sume pomoci. Podľa dostupných čiastkových dát dosiahlo opatrenie 2 alokáciu blížiacu sa k 32 % celkovej doteraz vyčerpanej pomoci za december 2020. Priemerná suma podpory na jedno pracovné miesto mala v letných mesiacoch mierne klesajúci trend a v septembri dosiahla takmer 271 eur. Navýšenie príspevkov v rámci prechodu na „Prvú pomoc +“ sa prejavilo už v dátach za október a november. Tento trend pokračuje aj v decembri, kde priemerná výška pomoci podľa predbežných dát dosiahla viac ako 455 eur.

Nad rámec uvedených opatrení bolo súčasťou podporného programu aj prispôbenie systému sociálneho zabezpečenia novej situácii v podobe vytvorenia tzv. pandemických dávok. Za obdobie marec 2020 až január 2021 bolo v porovnaní s rovnakým obdobím predošlého roka vyplatených o 415 031 viac dávok ošetrovného. Medziročný nárast výdavkov dosiahol takmer 137 miliónov eur. Za rovnaké obdobie vzrástol v porovnaní s predošlým rokom počet dávok nemocenského o 458 838, čo sa premietlo do nárastu výdavkov o viac ako 158 miliónov eur.

Úvod

Tento dokument je v poradí deviatu aktualizáciou analytického komentára ISP z 29. mája 2020, ktorý bol zverejnený s cieľom informovať odbornú aj širšiu verejnosť o opatreniach prijatých na podporu ekonomiky SR v čase mimoriadnej situácie súvisiacej s pandémiou COVID-19 (pozri bližšie Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b, 2020c; Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, Veselková, & Vojtechová, 2020; Baliak, Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a, 2020b).⁵ Vláda SR vyhlásila 12. marca 2020 mimoriadnu situáciu pre šírenie ochorenia COVID-19 a postupne prijímala opatrenia na zabránenie šírenia tejto choroby. S cieľom zmierniť dopady pandémie a protipandemických opatrení pripravila vláda hneď niekoľko balíkov pomoci. Dňa 25. marca 2020 vláda schválila **prvú sociálnu pomoc** vo forme tzv. „**pandemických dávok**“ určených rodičom detí a osobám v povinnej karanténe. O šesť dní neskôr, dňa 31. marca 2020, schválila aj tzv. „**Prvú pomoc**“ **zamestnancom, podnikateľom a SZČO**, ktorá pozostáva z viacerých opatrení založených na priamej finančnej podpore pracovných miest a podnikania spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od 1. októbra nahradila „Prvú pomoc“ nový rámec „**Prvá pomoc +**“, ktorá priamo nadväzuje na svoju predchodkyňu, ale zároveň aj zvyšuje rozsah pomoci a rozširuje okruh oprávnených osôb. Uznesením vlády schváleným k 2. februáru 2021 na návrh Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny, vláda pružne zareagovala na požiadavku ďalšieho navýšenia finančných príspevkov v podobe „Prvej pomoci ++“. Vláda sa snaží promptne reagovať na zhoršenú epidemickú situáciu, s cieľom minimalizovať dodatočné negatívne ekonomické a sociálne následky. Z tohto dôvodu bola prijatá rozšírená verzia „Prvej pomoci +“ v podobe tzv. „Prvej pomoci ++“, ktorá navýši finančné príspevky, zároveň však dochádza k úprave pri výpočte príspevku s cieľom odbremeniť zamestnávateľov od platenia celej výšky odvodov za svojich zamestnancov. Pomoc pre postihnuté subjekty sa bude na základe nových pravidiel vyplácať až do konca júna 2021.

Po mesiaci opäť prinášame novú aktualizáciu komentára ISP o protipandemických opatreniach na podporu ekonomiky. Okrem aktualizácie údajov za marec až november 2020 dokument prezentuje prvé čiastkové výsledky čerpania pomoci aj za december 2020.

„Prvá pomoc“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom: Snaha minimalizovať ekonomické dopady pokračuje

Vláda SR 31. marca 2020 schválila balík tzv. „Prvej pomoci“ zamestnancom, podnikateľom a živnostníkom s cieľom znížiť dopady koronavírusu na ekonomiku. Priama podpora zamestnávateľov a SZČO sa realizuje v rámci „Prvej pomoci“ cez šesť rôznych opatrení spolufinancovaných z Európskeho sociálneho fondu. Od dátumu pôvodného schválenia pomoci sa táto opakovane predlžovala s cieľom pomôcť tým segmentom ekonomiky, ktoré sú naďalej ohrozené útlmom ekonomickej aktivity v súvislosti s pandémiou COVID-19. V zmysle posledného rozhodnutia vlády SR budú opatrenia platné do konca júna 2021, pričom za obdobie február 2021 až jún 2021 dôjde aj k zvýšeniu maximálnych čerpatelných súm a uvoľneniu niektorých podmienok pre žiadateľov (bližšie pozri MPSVR SR (2020), Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2020)). Súčasná štruktúra „Prvej pomoci ++“ zabezpečí, že záchranná sieť bude poskytovať štedrejšiu výšku pomoci pre väčšiu skupinu obyvateľov zasiahnutých pandémiou. Pri opatreniach 1 a 3A dochádza k úprave výšky príspevku, ktorý sa bude odvíjať od celkovej ceny práce namiesto hrubej mzdy. S platnosťou od februára dochádza k navýšeniu výšky príspevku z 80 % CCP na 100 % CCP. Pri opatrení 1 a 3A sa maximálna výška pomoci nemení a zostáva na úrovni 1100 €. Pri opatreniach 2 a 3B dochádza k nárastu paušálneho príspevku u všetkých kategórií o 60 eur s platnosťou od februára. Podniky podľa nových pravidiel budú odškodňované podľa odstupňovaného poklesu tržieb, s nárastom poklesu o 10 %, s maximálnym príspevkom vo výške 870 eur pre podniky s poklesom tržieb aspoň 90 %.. Pri opatrení 4, ktoré zmierňuje negatívne dopady na SZČO a jednoosobové s.r.o., ktoré nemajú iný príjem, sa paušálny príspevok zvyšuje

⁵ Pôvodný materiál aj jeho aktualizácie sú dostupné na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

o 45 eur, na 360 € mesačne (Tabuľka 1). Všetky opatrenia zahrnuté do „Prvej pomoci“ a „Prvej pomoci +“ ako aj „Prvej pomoci ++“ majú grantový charakter, čo znamená nenávratnú formu financovania. Detaily o jednotlivých schémach platné za obdobie marec-september 2020 sú k dispozícii v predošlej publikácii ISP na tému pomoci ekonomike SR počas mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s pandemiou COVID-19 (Domonkos, Fašungová, Hábel, Komadel, & Veselková, 2020a).⁶ Tabuľka 1 poskytuje krátke zhrnutie štruktúry opatrení „Prvej pomoci ++“ platnej od februára 2021, vrátane hlavných zmien oproti pravidlám platným do 31. januára 2020.

Tabuľka 1 Prehľad opatrení „Prvá pomoc ++“^{a, c}

OP	Charakteristika opatrenia	Oprávnený žiadateľ [Cieľová skupina, ak je iná ako žiadateľ]	Výška pomoci	Hlavné zmeny
1	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená úradným rozhodnutím: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	100 % CCP zamestnanca za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)	rozšírený okruh oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci aj subjekty, ktoré vznikli najneskôr k 1.2. 2021; možnosť čerpať pomoc aj na odvody zamestnávateľa (prechod z hrubej mzdy na CCP); úprava oproti „Prvej pomoci +“ prechod z 80 % na 100 % CCP
2	odstupňovaný finančný príspevok v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 20 %	nemocensky a dôchodkovo poistené SZČO, ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.2.2021, vrátane SZČO so súbehom pracovného pomeru; oprávnené sú aj SZČO, na ktoré sa vzťahujú odvodové prázdniny	pokles tržieb: príspevok za mesiac 20 % – 29,99 %: 330 € 30 % – 39,99 %: 420 € 40 % – 49,99 %: 510 € 50 % – 59,99 %: 600 € 60 % – 69,99 %: 690 € 70 % – 79,99 %: 780 € 80 % a viac: 870 € príjem z pracovného pomeru vedie ku kráteniu príspevku	Počet kategórií sa navýšil, pokles tržieb je od 1.2.2021 odstupňovaný po 10 % namiesto 20 %; nárast finančného príspevku o 60 € v každej z kategórií; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci aj tie subjekty, ktoré začali vykonávať činnosť najneskôr k 1.2.2021;
3A	finančná podpora pre zamestnávateľov, ktorých činnosť bola obmedzená ekonomickým poklesom: podpora poskytovaná zamestnávateľovi na zamestnanca na prekážke ^b	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	100 % CCP zamestnanca za čas strávený na prekážke (max. 1100 € za mesiac)	rozšírený okruh oprávnených subjektov aj na tie, ktoré vznikli najneskôr k 1.2. 2021; zvýšený limit z 880 € na 1100 € na zamestnanca a na mesiac; možnosť čerpať pomoc aj na odvody zamestnávateľa (prechod z hrubej mzdy na CCP); úprava oproti „Prvej pomoci +“ prechod z 80 % na 100 % CCP
3B	odstupňovaný finančný príspevok na zamestnancov v závislosti od poklesu tržieb, ktorý dosahuje najmenej 20 %	zamestnávateľia (právnické osoby aj SZČO) mimo VS vzniknutí najneskôr 1.2.2021 [zamestnanci prijatí najneskôr 1.2.2021]	pokles tržieb: príspevok na zamestnanca a na mesiac 20 % – 29,99 %: 330 € 30 % – 39,99 %: 420 € 40 % – 49,99 %: 510 € 50 % – 59,99 %: 600 €	Počet kategórií sa navýšil, pokles tržieb je od 1.2.2021 odstupňovaný po 10 % namiesto 20 %; nárast finančného príspevku o 60 € v každej z kategórií; rozšírený okruh

⁶ Opatrenie 1 je určené pre tých zamestnávateľov, ktorí boli nútení na základe rozhodnutia orgánu verejnej moci zavrieť prevádzku. Opatrenie 2 je určené na kompenzáciu SZČO s poklesom tržieb. Opatrenia 3A a 3B sa týkajú tých zamestnávateľov, ktorých sa dotkli negatívne ekonomické dopady mimoriadnej situácie, aj keď sa na nich nevzťahoval úradom vydaný zákaz činnosti. Opatrenie 4A a 4B sa týka tých SZČO a konateľov tzv. jednoosobových s.r.o., na ktorých sa nevzťahuje žiadne zo skôr uvedených opatrení.

		60 % – 69,99 %: 690 € 70 % – 79,99 %; 780 € 80 % a viac: 870 €	oprávnených žiadateľov, zahŕňajúci ja tie subjekty, ktoré začali vykonávať činnosť najneskôr k 1.2.2021	
4A	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	SZČO bez iných príjmov a bez sociálneho poistenia (príjem z pracovného pomeru a dohôd sa pripúšťa), ktoré začali vykonávať svoju činnosť najneskôr 1.2.2021.	360 € za mesiac; príjem dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku	nárast finančného príspevku o 45 €; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov aj na osoby s niektorými typmi iných príjmov, ako aj osoby, ktoré začali činnosť najneskôr 1.2.2021
4B	finančný príspevok v jednotnej výške pre každého oprávneného žiadateľa	jednoosobová s.r.o., ktorá vznikla najneskôr 1.2.2021 a spĺňa podmienky minimálneho obratu a maximálneho zisku pred zdanením	360 € za mesiac; príjem konateľa dosahovaný z pracovného pomeru a dohôd vedie ku kráteniu príspevku	nárast finančného príspevku o 45 €; rozšírený okruh oprávnených žiadateľov aj na osoby s niektorými typmi iných príjmov, ako aj osoby, ktoré začali činnosť najneskôr 1.2.2021

Zdroj: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR (2020); Pozn.: *Detailný opis všetkých podmienok opatrení projektu „Prvá pomoc ++“ je k dispozícii v uznesení vlády (Úrad vlády SR, 2021); *prekážka na strane zamestnávateľa v zmysle § 142 Zákonníka práce; *použitá skratky: CCP=celková cena práce, OP=opatrenie, SZČO=samostatne zárobkovo činná osoba, VS=sektor verejnej správy.

Tabuľka 2 poskytuje prehľad o hlavných ukazovateľoch čerpania finančných prostriedkov z jednotlivých opatrení „Prvej pomoci“ k 1. februáru 2021, osobitne za marec až december 2020. Údaje za mesiace marec až október 2020 dostupné k 1. februáru 2021 považujeme za relatívne blízke finálnemu čerpaniu pomoci, nakoľko zamestnávateľia a SZČO mali možnosť požiadať o pomoc za posledný z týchto mesiacov do 31. januára 2021. Na rozdiel od pomoci za tieto mesiace je možnosť požiadať o „Prvú pomoc“ za november a december 2020 naďalej otvorená, a to až do 28. februára 2021. Z tohto dôvodu zdôrazňujeme, že údaje za november a december 2020 sa budú meniť v dôsledku prijímania a spracovania nových podkladov od žiadateľov.

Tabuľka 2 Čerpanie finančných príspevkov za marec až december 2020 z projektov prvej pomoci, stav k 1. februáru 2021^a

Opatrenie	Počet podporených subjektov	Počet podporených zamestnancov / SZČO	Finančný príspevok	Priemerná podpora na pracujúceho	Žiadaná suma
marec 2020	80 019	371 005	82 990 959,58 €	223,69 €	83 038 158,00 €
1	13 691	65 584	18 719 409,82 €	285,43 €	
2	39 555	39 555	9 915 106,07 €	250,67 €	
3A	2 648	68 196	18 368 144,63 €	269,34 €	
3B	12 585	186 130	34 774 739,06 €	186,83 €	
4A	10 573	10 573	1 111 920,00 €	105,17 €	
4B	967	967	101 640,00 €	105,11 €	
apríl 2020	94 459	466 218	176 943 459,61 €	379,53 €	177 011 321,00 €
1	11 256	56 535	28 020 249,95 €	495,63 €	
2	47 452	47 452	22 352 503,26 €	471,06 €	
3A	4 546	103 298	44 085 668,84 €	426,78 €	
3B	17 815	245 543	79 668 607,56 €	324,46 €	
4A	12 263	12 263	2 579 445,00 €	210,34 €	
4B	1 127	1 127	236 985,00 €	210,28 €	
máj 2020	77 153	459 370	145 972 202,27 €	317,77 €	146 049 436,00 €
1	4 049	24 830	10 342 475,13 €	416,53 €	
2	41 426	41 426	18 559 981,85 €	448,03 €	
3A	4 476	109 612	41 461 841,02 €	378,26 €	
3B	17 588	273 888	73 588 049,27 €	268,68 €	
4A	8 648	8 648	1 817 040,00 €	210,11 €	
4B	966	966	202 815,00 €	209,95 €	
jún 2020	52 381	277 918	80 854 244,72 €	290,93 €	80 885 182,00 €
1	351	2 118	811 265,68 €	383,03 €	
2	29 933	29 933	13 090 144,17 €	437,31 €	

3A	3 244	79 559	24 684 191,07 €	310,26 €	
3B	12 196	159 651	40 868 423,80 €	255,99 €	
4A	5 977	5 977	1 257 420,00 €	210,38 €	
4B	680	680	142 800,00 €	210,00 €	
júl 2020	41 741	225 346	63 375 828,99 €	281,24 €	63 379 888,00 €
1	78	472	291 817,64 €	618,26 €	
2	23 808	23 808	10 422 421,98 €	437,77 €	
3A	2 700	73 879	20 114 611,06 €	272,26 €	
3B	9 741	121 773	31 408 973,31 €	257,93 €	
4A	4 856	4 856	1 021 245,00 €	210,31 €	
4B	558	558	116 760,00 €	209,25 €	
august 2020	40 457	201 000	56 811 254,87 €	282,64 €	56 821 583,00 €
1	53	135	61 734,02 €	457,29 €	
2	22 607	22 607	9 884 880,00 €	437,25 €	
3A	2 551	52 780	14 444 813,07 €	273,68 €	
3B	10 329	120 561	31 383 462,78 €	260,31 €	
4A	4 394	4 394	926 745,00 €	210,91 €	
4B	523	523	109 620,00 €	209,60 €	
september 2020	42 712	185 388	50 193 124,46 €	270,75 €	50 202 518,00 €
1	71	200	75 537,43 €	377,69 €	
2	24 085	24 085	10 355 898,54 €	429,97 €	
3A	2 584	43 908	10 274 657,91 €	234,00 €	
3B	10 742	111 965	28 388 295,58 €	253,55 €	
4A	4 648	4 648	976 515,00 €	210,09 €	
4B	582	582	122 220,00 €	210,00 €	
október 2020	62 978	244 781	94 993 943,99 €	388,08 €	95 044 879,00 €
1	878	3 465	1 196 414,47 €	345,29 €	
2	35 996	35 996	22 437 591,29 €	623,34 €	
3A	4 109	67 450	12 785 335,18 €	189,55 €	
3B	14 563	130 438	56 319 939,79 €	431,78 €	
4A	6 760	6 760	2 048 031,02 €	302,96 €	
4B	672	672	206 632,24 €	307,49 €	
november 2020	62 913	215 947	90 286 512,14 €	418,10 €	90 745 603,00 €
1	774	4 810	1 575 590,76 €	327,57 €	
2	36 579	36 579	24 494 993,03 €	669,65 €	
3A	3 933	57 891	12 042 564,04 €	208,02 €	
3B	13 396	108 436	49 641 856,49 €	457,80 €	
4A	7 545	7 545	2 319 383,55 €	307,41 €	
4B	686	686	212 124,27 €	309,22 €	
december 2020	49 665	146 666	66 780 372,56 €	455,32 €	66 798 742,00 €
1	955	4 600	1 954 761,05 €	424,95 €	
2	31 058	31 058	21 114 638,47 €	679,85 €	
3A	3 182	34 824	9 821 517,02 €	282,03 €	
3B	8 073	69 787	31 917 731,38 €	457,36 €	
4A	5 858	5 858	1 804 625,87 €	308,06 €	
4B	539	539	167 098,77 €	310,02 €	

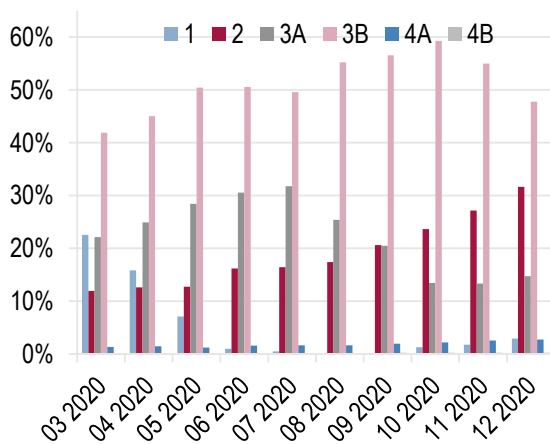
Zdroj: Informačný systém služieb zamestnanosti, ÚPSVaR. Pozn.: ^a Dáta z Informačného systému služieb zamestnanosti predstavujú predbežné údaje, ktoré sa môžu spätne korigovať, napríklad preradením podporených subjektov v rámci opatrení; ^b Údaje predstavujú počet podporených SZČO. Vzhľadom na charakter opatrení 2 a 4, ISP v prípade týchto opatrení predpokladá nutnú ekvivalenciu počtu podporených subjektov a počtu podporených SZČO (stĺpec 3).

Absolútna výška čerpania kulminovala v apríli a v nasledujúcich mesiacoch alokovaná suma postupne klesala. Tento trend sa podľa aktuálnych dát zvrátil v októbri, keď sa epidemická situácia zhoršila, čo sa pravdepodobne prejavilo aj v objeme čerpania. Prijatie navýšenia podpory v rámci „Prvej pomoci +“ taktiež prispelo k výraznému medzimesačnému nárastu alokovanej sumy v októbri. Aktuálne údaje za november a december zatiaľ nedosiahli úroveň pomoci čerpanej za október. V oboch mesiacoch očakávame dodatočné korekcie smerom k ďalšiemu navýšeniu celkovej čerpanej pomoci, nakoľko možnosť žiadať o pomoc je otvorená až do konca februára 2021. Podľa údajov dostupných k 1. februáru 2021 dosiahlo čerpanie pomoci za november takmer 91 miliónov eur, čo predstavuje mierny medzimesačný pokles oproti októbru 2020 o viac

ako 4 milióny eur. Predbežné údaje za december naznačujú medzimesačné spomalenie čerpania a to až o takmer štvrtinu oproti novembru. Prezentované čísla treba naďalej vnímať ako spodný odhad celkovej čerpanej sumy za jednotlivé mesiace, preto aj výsledky v ďalších častiach tak treba interpretovať.

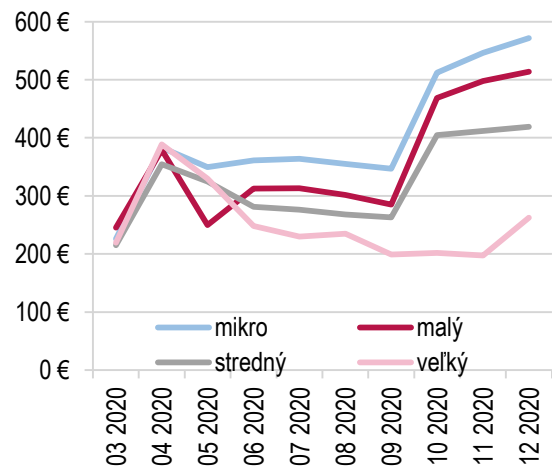
Najväčšiu časť vyplatenej sumy tvorí stabilne opatrenie 3B, ktorého podiel sa v jednotlivých mesiacoch pohybuje okolo polovice celkovej vyplatenej sumy (Graf 1). V marci predstavovali opatrenia 1 a 3A zhodne niečo cez 22 % celkovej sumy podpory, ale ich využívanie bolo v nasledujúcich mesiacoch odlišné. Podiel opatrenia 1, určeného pre zamestnávateľov s prevádzkami zatvorenými na základe úradného rozhodnutia, postupne klesal až na úroveň okolo desatiny percenta v auguste a septembri. Neúplné údaje za november ukazujú opätovný nárast podielu opatrenia 1 na hodnotu blížiacu sa k dvom percentám. Podiel opatrenia 3A až do júla narastal na takmer 32 %, ale v auguste začal taktiež klesať až na novembrových 13 %. Postupný nárast pozorujeme pri opatrení 2, ktorého podiel medzi marcom a novembrom vzrástol z necelých 12 % na vyše 27 % celkovej vyplatenej sumy. Predbežné údaje za december ukazujú mierny nárast podielu čerpania prostredníctvom opatrení 1,2 a 3A pri postupnom poklese u opatrenia 3B. Štruktúra pomoci sa postupne mení v prospech opatrenia 2 a to aj v dôsledku zmeny pravidiel po úprave prostredníctvom „Prvej pomoci +“.⁷ Dodatočné zmeny môžeme očakávať aj v dôsledku najnovších úprav v „Prvej pomoci“, čo bude mať vplyv až na februárové čísla.

Graf 1 Najväčšia časť celkovej sumy podpory je poskytovaná cez opatrenie 3B

Zdroj: ÚPSVaR.

Graf 2 Priemerná podpora na pracujúceho podľa kategórie veľkosti podniku

Zdroj: ÚPSVaR.

Hoci od mája sme zaznamenali postupný pokles počtu podporených zamestnancov a SZČO, tento trend sa zmenil so zhoršením epidemickej situácie. Za október došlo podľa dát dostupných k 1. februáru k medzimesačnému nárastu počtu podporených pracovných miest a to o viac ako 59 tisíc, na takmer 245 tisíc, čo predstavuje medzimesačný nárast o 32 %. V dôsledku zmien v štruktúre „Prvej pomoci“, ktoré začali platiť od mesiaca október, došlo k nárastu priemernej výšky pomoci na jedno pracovné miesto. Od júna sa priemerná podpora na pracujúceho zastabilizovala na hodnotách v rozmedzí 280 až 290 €. Predbežné údaje za november a december však naznačujú prudký medzimesačný nárast priemernej podpory na pracujúceho z 270,8 € v septembri na 418,1 € v novembri a viac ako 450 € za december ukazujú ďalší nárast priemernej podpory na pracovné miesto. Nárast je zatiaľ najmenší pri veľkých podnikoch (Graf 2). Údaje za posledné mesiace dokumentujú efekt „Prvej pomoci +“, ktorá sa pretavila do štedrejšej pomoci na pracujúceho.

⁷ Vzhľadom na predĺženie možnosti žiadania pomoci za október do 31. januára 2021 však v októbrových údajoch ešte možno očakávať podstatné zmeny.

Box 1 Kumulatívne údaje za marec až december 2020

Z priebežne aktualizovaných údajov vyplýva, že od začiatku mimoriadnej situácie bolo k 1. februáru 2021 vyplatených **909 201 903,19 eur**. Celková odhadovaná žiadaná suma za všetkých desať mesiacov od marca do decembra 2020 predstavovala k rovnakému dátumu 909 977 310,00 eur. Odhadovaný počet žiadostí na jednotlivé opatrenia dosiahol 151 600. Je však potrebné zdôrazniť, že k 1. februáru 2021 je uzatvorené prijímanie žiadostí o finančnú pomoc iba za marec až október 2020. V prípade novembra a decembra preto očakávame výraznú zmenu konečných údajov po postupnom spracovaní ďalších žiadostí a výkazov úradmi práce. Zmeny pri čerpaní pomoci za mesiace november a december súvisia s predĺžením možnosti požiadať o grant až do konca 28. februára 2021.

Tabuľka A1 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. februáru 2021 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa počtu zamestnancov žiadateľa od mikropodnikov s maximálne deviatimi zamestnancami až po veľké podniky s najmenej 250 zamestnancami.⁸ Podiel mikropodnikov na celkovej mesačnej sume pomoci postupne vzrástol medzi májom a novembrom z 23,6 % na 45,6 %. Podiel malých podnikov sa počas rovnakého obdobia zvýšil z 15,3 % na 22,7 %, zatiaľ čo podiel stredných podnikov sa pohyboval stabilne okolo 18 %, s miernym poklesom v predbežných novembrových údajoch na 16,1 %. Naopak, podiel veľkých podnikov na čerpanej sume klesol v rovnakom časovom intervale zo 40,6 % na 12,9 %. Čiastkové údaje za december naznačujú ďalší rast podielu mikropodnikov a oživenie čerpania pri veľkých podnikoch, kým podiely stredných a malých podnikov klesajú. Medzi mikropodnikmi prevažuje čerpanie pomoci cez opatrenie 2, ktoré tvorí viac ako polovicu celkovej sumy vyplatennej v jednotlivých mesiacoch. Aktuálne údaje za december naznačujú ďalší nárast vo využívaní opatrenia 2 na hodnotu okolo 62 %. Pri malých a stredných podnikoch dominuje opatrenie 3B, cez ktoré čerpajú za mesiac november 73 % respektíve 81 % celkovej sumy. Pri malých podnikoch došlo v decembri predbežne k poklesu vo využívaní opatrenia 3B, stále však tvorí takmer dve tretiny čerpanej pomoci. Podobný pokles sme zaznamenali aj u stredných podnikov. Veľké podniky využívali do konca septembra takmer výlučne opatrenia 3A a 3B, pričom v posledných mesiacoch mierne preyšovalo čerpanie cez opatrenie 3B. Zlom nastal v októbri, keď aj veľké podniky čerpali väčšinu pomoci podobne ako malé a stredné podniky cez opatrenie 3B a podiel opatrenia 3A klesol. Čiastkové čísla naznačujú podobný vývoj aj za december.

Tabuľka A2 v dátovej prílohe obsahuje údaje aktuálne k 1. februáru 2021 o štruktúre prijímateľov „Prvej pomoci“ podľa odvetví hospodárstva (sekcie NACE). Najväčší podiel tak na čerpanej sume, ako aj na počte podporených pracujúcich má priemyselná výroba (NACE sekcia C). Podiel tohto odvetvia na celkovej čerpanej sume medzi májom a novembrom klesol zo 47,3 % na 21,4 %. Podiel veľkoobchodu a maloobchodu (NACE sekcia G) medzi májom a júnom klesol z 12,5 % na 10,9 %, ale odvtedy rástol až na novembrových 18,2 %. Postupný rast vidno aj na podiele celkovej sumy smerujúcej do stavebníctva (NACE sekcia F), ktorého podiel medzi májom a novembrom narástol z 5,8 % na 10,9 %. Predbežné údaje za december naznačujú pokračovanie týchto trendov a zároveň je pozorovaný prudký nárast čerpania pomoci aj v ubytovaní a stravovaní (NACE sekcia I). Do tohto sektoru šlo počas augusta len 4,4 % vyplatenej sumy, v septembri to bolo už 7,2 %, v októbri 14,9 % a v novembri 17,3 %. Predbežné údaje za december naznačujú ďalší nárast až k hranici 19 %.

Priemerná výška podpory podľa veľkosti žiadateľa a sektorov ekonomiky vykazovala pomerne veľký rozptyl. Z hľadiska kategórie veľkosti podniku od júna platí, čím väčší podnik, tým nižšia priemerná výška podpory. Stabilné usporiadanie priemernej výšky podpory sledujeme aj podľa čiastkových údajov za december. V novembri bola priemerná podpora na pracovníka mikropodniku viac ako 546 eur, kým vo veľkých podnikoch to bolo len menej ako 198 eur. Dostupné údaje za december naznačujú ďalšie navýšenie u všetkých typov podnikov, s prudkým medzimesačným nárastom u veľkých podnikov až na hranicu 262 eur. Z odvetvového pohľadu na „Prvú pomoc“ vyplýva, že najvyššia pomoc na jedno pracovné miesto prúdilo v novembri do organizácií pôsobiacich v sektoroch ubytovania a stravovania (NACE sekcia I – 614,6 eur), umenia, zábavy a

⁸ Dátová príloha je k dispozícii na internetovej stránke ISP institutsocialnejpolitiky.sk/analyticke-komentare/index.html

rekreácie (NACE sekcia R – 585,8 eur) a stavebníctva (NACE sekcia F – 580,3 eur). Naopak najnižšia priemerná podpora smeruje do odvetví priemyslu (NACE sekcia C – 263,6 eur) a ťažby a dobývania (NACE sekcia B – 283eur).

Box 2 Ako dlho trvá poskytnutie pomoci?

Vyhlásenie núdzového stavu v súvislosti s pandémiou COVID-19 postavilo slovenský verejný sektor, a zvlášť sieť úradov práce, sociálnych vecí a rodiny, pred doposiaľ bezprecedentnú výzvu. Popri štandardnej agende úradov bolo nevyhnutné v čo možno najkratšom čase zabezpečiť vykonanie množstva úloh úzko súvisiacich s núdzovým stavom a dynamicky sa meniacou epidemickou situáciou. Medzi tieto úlohy patrilo aj zabezpečenie výplaty podpory poskytovanej v rámci opatrení „Prvej pomoci“. Podľa dát dostupných k 1. februáru 2021 trvala výplata pomoci v priemere asi 5 pracovných dní od momentu prijatia žiadosti, prípadne mesačného výkazu, až po spracovanie podkladu na úhradu príslušným úradom práce.⁹

V prípade subjektov, ktoré si požiadali o pomoc za jeden mesiac a **majú podpísanú dohodu**, si poskytnutie pomoci za nasledujúce mesiace **nevyžaduje podpisovanie novej dohody, ale postačuje predloženie výkazu**. Týmto sa po uzavretí dohody výrazne zjednodušuje a skracuje vybavovanie pomoci za nasledujúce mesiace.

Tabuľka B1 a Graf B1 obsahujú informácie o trvaní vybavenia nových žiadostí ako aj výkazov za obdobie apríl 2020 až január 2021 k dohodám z predchádzajúcich mesiacov. Vybavenie pomoci sa výrazne zrýchlilo od polovice mája, odkedy okrem nových žiadostí úrady práce vybavujú aj výkazy k už existujúcim dohodám. V októbri a v novembri prišlo k skokovitým nárastom trvania vybavenia spojeným s prechodom na „Prvú pomoc +“. Po týchto nárastoch však opäť pozorujeme zrýchlenie vybavovania, ktorého trvanie sa vrátilo na hodnoty podobné tým, ktoré sme pozorovali pri pôvodnej „Prvej pomoci“.

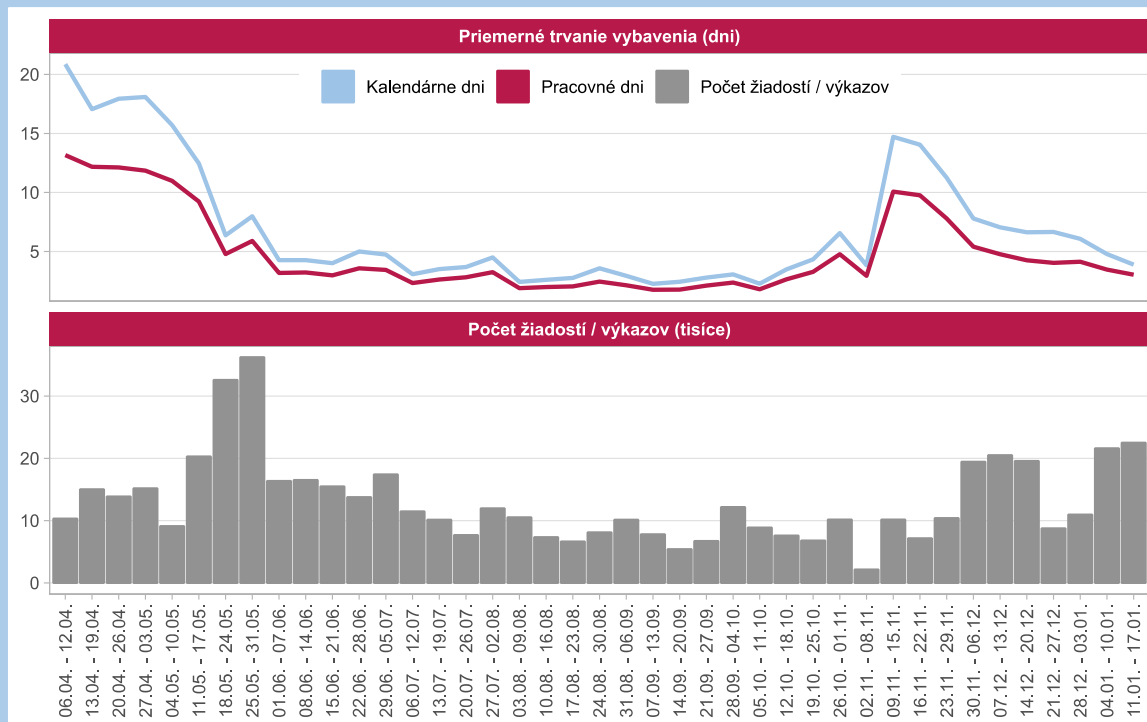
Tabuľka B1 Trvanie vybavenia pomoci (od prijatia žiadosti alebo výkazu po spracovanie úradom práce)

Opatrenie	Priemerné trvanie vybavenia		Počet žiadostí / výkazov
	Kalendárne dni	Pracovné dni	
1	10,26	7,08	31 304
2	6,14	4,37	318 068
3A	7,39	5,24	31 494
3B	7,33	5,22	118 121
4A	13,27	9,12	32 532
4B	15,93	10,98	2 894
Spolu	7,20	5,09	534 413

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 17. januára 2021 a zároveň vybavené najneskôr 1. februára 2021. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

⁹ S cieľom eliminovať možnú diskrepanciu medzi dátumom odoslania žiadosti o podporu žiadateľom a jej registráciou bola odhadovaná celková dĺžka procesu výplaty predĺžená o dva dni.

Graf B1 Vybavenie pomoci sa postupne zrýchľuje

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Priemerná dĺžka procesu za žiadosti a výkazy prijaté najneskôr 17. januára 2021 a zároveň vybavené najneskôr 1. februára 2021. Za moment prijatia sa považuje zaregistrovanie v internom systéme ÚPSVaR.

Pandemické ošetrovné

Prerušenie vyučovania v školách a školských zariadeniach od 16. marca 2020 do odvolania vytvorilo u pracujúcich potrebu zabezpečiť starostlivosť o deti. MPSVR SR na túto situáciu zareagovalo zavedením dávky „pandemické ošetrovné“, na ktorú získali nárok nemocensky poistení rodičia, ktorí sa počas krízovej situácie (od 12. marca 2020) súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 osobne starali o dieťa, ktoré nedovršilo jedenásty rok, alebo do dovŕšenia šestnásteho roku veku, ak išlo o dieťa s dlhodobou nepriaznivým zdravotným stavom.¹⁰ Výška ošetrovného za deň je rovnako ako pri bežnom ošetrovnom 55 % denného vymeriavacieho základu určeného z najviac dvojnásobku priemernej mzdy spred dvoch rokov (približne 70 % čistej mzdy).¹¹

Podmienky pri poskytovaní pandemickej OČR sa zmenili novelou zákona o sociálnom poistení, ktorá nadobudla účinnosť 23. septembra 2020.¹² Cieľom novely bolo predovšetkým upraviť podmienky nároku na pandemické ošetrovné v školskom roku 2020/2021. Po novom majú nárok na ošetrovné v čase trvania krízovej situácie nemocensky poistení poistenci starajúci sa o dieťa, ktoré je choré, ktoré je v karanténe alebo je zatvorená škola alebo škôlka, ktorú dieťa navštevuje. Nárok na pandemické ošetrovné ostal zachovaný aj v prípade rodinných príslušníkov, ktorí zabezpečujú starostlivosť o príbuzného, ktorému sa neposkytuje starostlivosť v zariadení sociálnych služieb z dôvodu obavy o jeho zdravie. Toto sa však nevzťahuje na rodičov žiakov základných škôl, pre ktorých je prezenčná školská dochádzka od 1. septembra 2020 opäť povinná.

¹⁰ Novela zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení prostredníctvom zákona číslo 63/2020 Z. z.

¹¹ Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

¹² Viac informácií na stránke Sociálnej poisťovne www.employment.gov.sk/sk/informacie-media/aktuality/zmeny-pri-poskytovani-pandemickej-ocr.html

Tabuľka 3 Vyplatené dávky „ošetrovné“

Mesiac	2019	2020	2021	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Počet dávok					
marec	25 297	24 854		-443	-1,8%
apríl	15 690	80 407		64 717	412,5%
máj	13 918	149 855		135 937	976,7%
jún	13 477	131 851		118 374	878,3%
júl	13 015	56 264		43 249	332,3%
august	10 350	26 217		15 867	153,3%
september	10 170	24 060		13 890	136,6%
október	12 781	15 834		3 053	23,9%
november	16 495	23 692		7 197	43,6%
december	14 731	20 608		5 877	39,9%
január		14 937	22 250	7 313	49,0%
Výdavky					
marec	2 725 362,70 €	3 003 815,50 €		278 452,80 €	10,2%
apríl	1 704 749,80 €	15 462 513,04 €		13 757 763,24 €	807,0%
máj	1 554 373,60 €	46 755 878,17 €		45 201 504,57 €	2908,0%
jún	1 475 014,00 €	45 373 924,08 €		43 898 910,08 €	2976,2%
júl	1 480 207,10 €	17 747 667,64 €		16 267 460,54 €	1099,0%
august	1 286 073,66 €	7 569 461,65 €		6 283 387,99 €	488,6%
september	1 303 945,89 €	7 032 176,91 €		5 728 231,02 €	439,3%
október	1 454 382,10 €	2 539 028,03 €		1 084 645,93 €	74,6%
november	1 881 466,66 €	2 937 176,74 €		1 055 710,08 €	56,1%
december	1 659 273,44 €	3 054 076,15 €		1 394 802,71 €	84,1%
január		1 709 208,50 €	3 748 938,70 €	2 039 730,20 €	119,3%

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

V apríli 2020 predstavovalo „pandemické ošetrovné“ približne 4/5 všetkých vyplatených dávok.¹³ Tento štatistický údaj však nepredstavuje všetky nároky uplatnené za marec 2020, keďže výplata časti marcových nárokov sa pre veľký administratívny nápor a samotný proces vyplácania presunula na nasledujúce mesiace. Medziročne sa rast počtu vyplatených dávok a výdavkov na ne zrýchlil v máji 2020 a túto úroveň si udržal aj v nasledujúcom mesiaci (**Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.**). Konkrétne, počet vyplatených dávok v júni medziročne vzrástol takmer desaťnásobne z 13 477 v júni 2019 na 131 851 v júni 2020. Výdavky na ne narástli takmer tridsaťjedennásobne zo zhruba 1,5 milióna eur v júni 2019 na viac ako 45 milióna eur v júni 2020.

V júli však pozorujeme pokles počtu dávok, ktorý odráža znovuotvorenie škôlok a prvého stupňa základných škôl od 1. júna 2020 a otvorenie druhého stupňa základných škôl a stredných škôl od 22. júna. Keďže návrat do škôl bol dobrovoľný, počet vyplatených dávok ošetrovné medziročne vzrástol zhruba 4,3-násobne a výdavky takmer dvanásťnásobne. V auguste pokračoval výrazný pokles v počte poberateľov, čo sa prejavilo taktiež v absolútnom objeme výdavkov. Dôvodom je, že počas školských prázdnin mali nárok na pandemické ošetrovné len rodičia detí predškolského veku, ktorých deti v mimoriadnej situácii nenavštevujú detské jasle alebo materskú školu. Trend poklesu pokračoval aj na jeseň: v januári 2021 bolo vyplatených 22 250 dávok (medziročný nárast o 49 %). Od vypuknutia pandémie vzrástli výdavky na ošetrovné oproti predošlému roku viac ako deväťnásobne o 137 milióna eur.

Pandemické nemocenské

Jedným z protipandemických opatrení bola povinná izolácia osôb s potvrdeným ochorením alebo s podozrením na ochorenie COVID-19. Nemocensky poisteným poistencom, ktorí boli lekárom uznaní za dočasne práceneschopného (DPN) z dôvodu nariadenia karanténneho opatrenia alebo izolácie, vzniká od prvého dňa nariadenej karantény alebo izolácie nárok na dávku „pandemické nemocenské“ vo výške 55 %

¹³ Informačný systém Sociálnej poisťovne. Údaje sa vzťahujú na poistné vzťahy.

denného vymeriavacieho základu (približne 70 % čistej mzdy)¹⁴.

Počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu „karanténne opatrenie“ prvýkrát kulminoval v marci 2020, keď počet nových prípadov dosiahol takmer 40 000 (Tabuľka 4). Tento počet zahŕňa všetky druhy karanténnych opatrení (napríklad z dôvodu žltacky). Keďže v marci predošlého roka bolo nahlásených len 10 prípadov, je možné predpokladať, že takmer všetky karantény sa týkali ochorenia COVID-19. Po poklese počas letných mesiacov začal počet novohlásených prípadov DPN z dôvodu zhoršujúcej sa epidemickej situácie a plošného testovania opäť stúpať a od októbra neustále prekračuje marcové hodnoty.

Tabuľka 4 Počet novohlásených prípadov DPN s dôvodom vzniku „karanténne opatrenie“

Rok	Jan	Feb	Mar	Apr	Máj	Jún	Júl	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec
2019	12	5	10	7	13	9	9	9	13	10	11	2
2020	6	43	39 413	6 451	4 314	1 818	2 479	4 243	10 420	63 028	67 450	92 100
2021	83 622	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: Údaj za január 2021 je spracovaný k 7. februáru 2021.

V apríli 2020 vyplatila Sociálna poisťovňa zhruba polovicu nárokov na pandemické nemocenské, ktoré vznikli v marci.¹⁵ Rovnako ako v prípade dávky „pandemické ošetrovné“ sa aj tu výplata dávok sčasti presúvala do nasledujúcich mesiacov. Medziročne vzrástol v januári 2021 počet vyplatených dávok zhruba 1,8-násobne a vyplatená suma 1,6-násobne (**Chyba! Nenašiel sa žiaden zdroj odkazov.**). Od vypuknutia pandémie vzrástli výdavky na nemocenské oproti predošlému roku zhruba 1,4-násobne o 158 milióna eur.¹⁶

Tabuľka 5 Vyplatené dávky „nemocenské“

Mesiac	2019	2020	2021	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Počet dávok					
marec	154 834	143 256		-11 578	-7,5%
apríl	143 625	193 587		49 962	34,8%
máj	121 150	195 389		74 239	61,3%
jún	115 231	146 826		31 595	27,4%
júl	114 831	125 594		10 763	9,4%
august	105 385	120 112		14 727	14,0%
september	106 004	119 297		13 293	12,5%
október	112 567	122 233		9 666	8,6%
november	125 958	181 356		55 398	44,0%
december	121 756	232 845		111 089	91,2%
január		129 784	229 468	99 684	76,8%
Výdavky					
marec	39 278 114,75 €	43 000 851,38 €		3 722 736,63 €	9,5%
apríl	40 582 739,83 €	51 420 984,73 €		10 838 244,90 €	26,7%
máj	37 332 972,71 €	61 535 957,75 €		24 202 985,04 €	64,8%
jún	36 153 616,20 €	52 924 231,60 €		16 770 615,40 €	46,4%
júl	34 957 463,48 €	44 764 626,43 €		9 807 162,95 €	28,1%
august	34 782 406,57 €	44 121 771,90 €		9 339 365,33 €	26,9%
september	34 418 007,32 €	43 146 794,07 €		8 728 786,75 €	25,4%
október	33 885 806,68 €	41 702 024,92 €		7 816 218,24 €	23,1%
november	38 460 201,39 €	52 952 283,26 €		14 492 081,87 €	37,7%
december	37 581 193,28 €	63 886 269,22 €		26 305 075,94 €	70,0%

¹⁴ Nárok na „pandemické nemocenské“ vznikol na základe novely zákona č. 461/2003 Z. z. o sociálnom poistení. Pred účinnosťou novely patrila poistencovi dávka vo výške 25 % denného vymeriavacieho základu. Viac podrobností na webovej stránke MPSVR SR, „Ošetrovné a nemocenské.“ dostupnej na www.employment.gov.sk/sk/koronavirus-pracovna-socialna-oblast/pracovna-oblast/osetrovne-nemocenske/.

¹⁵ Informačný systém Sociálnej poisťovne.

¹⁶ Dávka "pandemické nemocenské" tvorí len zlomok celkových vyplatených dávok. Napríklad v apríli 2020 predstavovalo "pandemické nemocenské" približne desatinu všetkých vyplatených dávok (Informačný systém Sociálnej poisťovne).

január 41 409 448,77 € 67 465 597,63 € 26 056 148,86 € 62,9%

Zdroj: Informačný systém Syrius (týždenné údaje). Pozn.: Vyplatené dávky predstavujú nárok za predchádzajúce mesiace.

Odklad a odpustenie povinnosti zaplatiť odvody

Dôležitou súčasťou podpory udržania pracovných miest je aj odklad a odpustenie odvodových povinností zamestnávateľov a SZČO. MPSVR SR pristúpilo k zmene zákona o sociálnom poistení s cieľom umožniť odklad odvodov zamestnávateľa a SZČO za marec 2020 a odpustenie týchto odvodov za apríl 2020.¹⁷ Následne vláda SR prijala nariadenia umožňujúce odklad odvodov aj za máj až júl 2020.¹⁸ V decembri vláda rozhodla aj o možnosti požiadať o odklad splatnosti odvodov za december 2020 do 30. júna 2021. Ďalšie rozšírenie tohto druhu podpory prišlo v januári, keď vláda umožnila predĺženie splatnosti odvodov za tento mesiac až do konca júna 2021.¹⁹ Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie znižuje mzdové náklady na priemerného zamestnanca takmer o jednu pätinu.

Odklad splatnosti odvodov na sociálne poistenie za rok 2020 bol pôvodne schválený do leta 2020 a neskôr predĺžený až do 30. júna 2021.²⁰ Je umožnený tým subjektom, ktoré vykázali za daný mesiac pokles čistého obratu alebo pokles príjmov aspoň o 40 %. Odpustenie odvodov za apríl 2020 bolo zamerané na podporu tých subjektov, ktoré mali v apríli 2020 aspoň jednu zo svojich prevádzok zatvorenú dlhšie ako 15 dní na základe rozhodnutia Úradu verejného zdravotníctva. Tabuľka 6 obsahuje základné štatistiky o využití možnosti odkladu a odpustenia odvodov na sociálne poistenie podľa dát dostupných k 25. januáru 2021 v delbe podľa charakteristiky subjektov. Túto formu podpory udržania pracovných miest mohli využiť aj subjekty zaradené do sektora verejnej správy.

Tabuľka 6 Odklad a odpustenie odvodov na sociálne poistenie: základné štatistiky ^a

Mesiac	Typ žiadateľa		Spolu
	SZČO	Zamestnávateľ	
Počet^b			
marec 2020 (odklad)	5 087	6 155	11 242
apríl 2020 (odpustenie)	13 627	19 673	33 300
máj 2020 (odklad)	2 607	3 406	6 013
jún 2020 (odklad)	1 176	1 328	2 504
júl 2020 (odklad)	955	863	1 818
december 2020 (odklad)	590	591	1 181
Suma^b			
marec 2020 (odklad)	850 775,61 €	18 010 796,77 €	18 861 572,38 €
apríl 2020 (odpustenie)	2 417 835,55 €	66 138 884,16 €	68 556 719,71 €
máj 2020 (odklad)	464 517,99 €	20 232 244,80 €	20 696 762,79 €
jún 2020 (odklad)	219 840,73 €	10 213 321,39 €	10 433 162,12 €
júl 2020 (odklad)	174 145,97 €	3 740 056,11 €	3 914 202,08 €
december 2020 (odklad)	103 702,34 €	791 023,65 €	894 725,99 €

Zdroj: Sociálna poisťovňa. Pozn.: ^a Údaje sú aktuálne k 25. januáru 2021; očakávame aktualizáciu dát do budúcnosti tak z dôvodu postupného spracovávania existujúcich podkladov zakladajúcich nárok na odklad/odpustenie odvodov, ako aj z dôvodu korekcie doteraz spracovaných podkladov;

^b Údaje obsahujú aj dáta za subjekty spadajúce do sektora verejnej správy v zmysle metodiky ESA2010 a predstavujú horný odhad poklesu príjmov Sociálnej poisťovne z odvodov SZČO a zamestnávateľov z dôvodu odkladu alebo odpustenia odvodov za daný mesiac.

¹⁷ Pre detailný popis pravidiel a podmienok odkladu a odpustenia odvodov, pozri zákon 68/2020 Z. z. a 95/2020 Z. z. ako aj nariadenie vlády 76/2020 Z. z. a 132/2020 Z. z. Vecný rámec tohto komentára sa obmedzuje na opatrenia v pôsobnosti MPSVR SR, preto sa nevenujeme vyhodnoteniu prípadného odkladu, odpusteniu alebo iným zmenám v odvodoch na zdravotné poistenie.

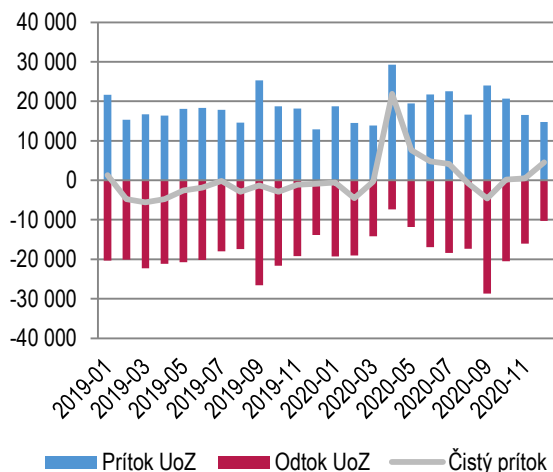
¹⁸ Pozri nariadenie vlády 131/2020 Z. z.

¹⁹ Pozri nariadenie vlády 31/2021 Z. z., ktoré novelizuje a dopĺňa nariadenie 131/2020 Z. z.

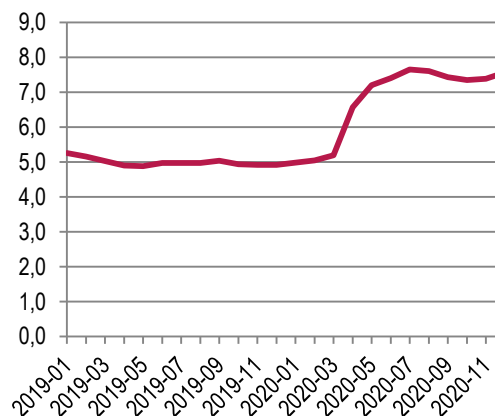
²⁰ Pôvodný termín splatnosti odvodov za marec určený na 31. júla 2020 bol neskôr posunutý na 30. júna 2021. V čase prípravy tejto aktualizácie je v zmysle novelizovaného nariadenia vlády 131/2020 Z. z. (novela 31/2021 Z. z. z 27. januára 2021) termín splatnosti odložených odvodov za máj, jún, júl, december 2020 a január 2021 taktiež 30. jún 2021.

Situácia na pracovnom trhu

Graf 3 Prítok a odtok UoZ

Graf 4 Vývoj miery evidovanej nezamestnanosti v %

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Čistý prítok je vypočítaný ako "prítok mínus odtok UoZ".

Zdroj: ÚPSVaR. Pozn.: Miera nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Nárast identifikovaných prípadov COVID-19 a následné protipandemické opatrenia vyvolali na pracovnom trhu výrazný pohyb. V apríli 2020 sme prvýkrát po 14 mesiacoch pozorovali vyšší prítok nových uchádzačov o zamestnanie do evidencie ako ich odtok. Konkrétne, v apríli 2020 bolo zaevidovaných 29 275 nových uchádzačov o zamestnanie, čo predstavuje oproti predošlému mesiacu viac ako dvojnásobok. Situácia na pracovnom trhu sa počas letných mesiacov stabilizovala. Pokles nezamestnanosti zaznamenaný počnúc augustom 2020 (pozri Graf 4) evidujeme aj po sezónnom očistení dát. Od októbra však odtok uchádzačov z evidencie opäť prevyšuje prítok do evidencie. V decembri 2020 predstavoval čistý prítok do evidencie 4 520 uchádzačov o zamestnanie. Miera evidovanej nezamestnanosti v decembri 2020 dosiahla hodnotu 7,57 %.²¹

Počet zamestnávateľov v januári medziročne klesol o 0,3 % a počet poistných vzťahov (zamestnanci, dohody a SZČO) o 4,1 %. Počet zamestnaneckých vzťahov, ako aj počet dohôd dosiahli v januári 2021 absolútne minimum od vypuknutia pandémie. Najvyšší relatívny pokles vo výške 12,9 % pozorujeme v počte dohôd. Počet zamestnaneckých poistných vzťahov, ktoré predstavujú najvyšší podiel poistných vzťahov, poklesol medziročne o 3 %.

Tabuľka 7 Vývoj počtu poistencov z registra Sociálnej poisťovne

Subjekt	január 2020	január 2021	Nárast / pokles	Nárast / pokles (%)
Zamestnávatelia	187 290	186 673	-617	-0,3%
Zamestnanci (ZEC)	2 013 606	1 952 798	-60 808	-3,0%
Dohody (DOH)	360 121	313 753	-46 368	-12,9%
SZČO povinne poistení	218 708	213 272	-5 436	-2,5%
Spolu (ZEC + DOH + SZČO)	2 779 725	2 666 496	-113 229	-4,1%

Zdroj: Sociálna poisťovňa.

Vzhľadom na pretrvávajúcu pandemickú situáciu vláda SR niekoľkokrát schválila predĺženie nástroja „Prvá pomoc“. Posledným predĺžením podpory do júna 2021 zároveň navýšila aj jednotlivé príspevky a rozšírila

²¹ Miera evidovanej nezamestnanosti je vypočítaná z počtu disponibilných UoZ, t.j. takých ktorí bezprostredne po ponuke voľného pracovného miesta môžu nastúpiť do pracovného pomeru. Celková miera nezamestnanosti môže byť vyššia, nakoľko zohľadňuje aj nedisponibilných UoZ (napr. dočasná práceneschopnosť, OČR, vzdelávanie a príprava pre trh práce alebo menšie obecné služby).

okruh oprávnených poberateľov.²² Zároveň rozhodla aj o predĺžení doby splatnosti poistného na sociálne poistenie za vybrané mesiace roka 2020 až do júna 2021. Viaceré z nástrojov podpory budú k dispozícii obyvateľom aj v najbližších mesiacoch a ich využitie je potrebné priebežne monitorovať a vyhodnocovať.

Box 3 Regionálny pohľad na vývoj nezamestnanosti počas mimoriadnej situácie:

Podľa údajov ÚPSVaR o vývoji nezamestnanosti medzi februárom 2020 a decembrom 2020 došlo k nárastu počtu UoZ, ako aj miery evidovanej nezamestnanosti z 5,05 % na 7,57 %. Miera evidovanej nezamestnanosti v decembri vzrástla, medzimesačne sme zaznamenali nárast o 0,19 p.b. (zo 7,38 % v novembri na 7,57 % v decembri). Za zvýšením miery evidovanej nezamestnanosti dokážeme identifikovať utlmenie aktivity na trhu práce, ako dôsledok zhoršenia epidemickej situácie, čo sa prejavilo v prudkom spomalení odtoku UoZ z evidencie. Nárast nezamestnanosti sa v tomto období – aj keď v rozdielnej miere – dotkol všetkých ôsmich krajov. Tabuľka B3 obsahuje údaje o náraste miery nezamestnanosti v jednotlivých krajoch za obdobie február až december 2020.

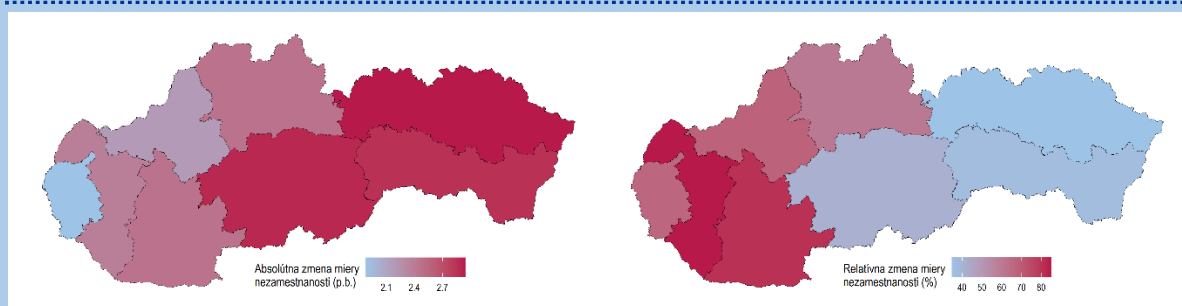
Tabuľka B3 Miera evidovanej nezamestnanosti v percentách a jej zmena (február – december 2020)^a

Kraj	február 2020	december 2020	absolútna zmena (v p.b.)	relatívna zmena (v %)
Bratislavský	2,83	4,71	1,88	66,43
Trnavský	2,80	5,18	2,38	85,00
Trenčiansky	3,21	5,39	2,18	67,91
Nitriansky	3,04	5,50	2,46	80,92
Žilinský	4,07	6,53	2,46	60,44
Banskobystrický	6,94	9,83	2,89	41,64
Prešovský	8,45	11,39	2,94	34,79
Košický	7,70	10,55	2,85	37,01
SR	5,05	7,57	2,52	49,90

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné výpočty; Pozn.:^aMiera nezamestnanosti bola vypočítaná z počtu disponibilných UoZ.

Z údajov dostupných k 1. februáru 2021 vyplýva, že miera evidovanej nezamestnanosti rástla najvýraznejšie v absolútnom vyjadrení (v p.b.) v Prešovskom a Banskobystrickom kraji (nárast o 2,94 p.b. respektíve 2,89 p.b.). V pomernom vyjadrení k hodnote z februára 2020 (v percentách) najmarkantnejšie vzrástla evidovaná miera nezamestnanosti v Trnavskom kraji (85,0 % respektíve 2,38 p.b.) a Nitrianskom kraji (80,9 % respektíve 2,46 p.b.). Naopak, najnižšiu mieru nárastu nezamestnanosti medzi februárom a decembrom v absolútnom vyjadrení zaznamenal ÚPSVaR v Bratislavskom a Trenčianskom kraji. Vzhľadom na fakt, že nezamestnanosť rástla na celom území SR a jej miera bola vo februári o niekoľko p.b. vyššia v Banskobystrickom, Košickom a Prešovskom kraji oproti zvyšku SR, relatívny nárast miery nezamestnanosti oproti februárovej hodnote je v týchto regiónoch podstatne nižší ako na západe SR (pozri posledný stĺpec v Tabuľke B3 a Graf B2).

Graf B2 Zmena miery evidovanej nezamestnanosti medzi februárom a decembrom 2020

Zdroj: ÚPSVaR a vlastné prepočty

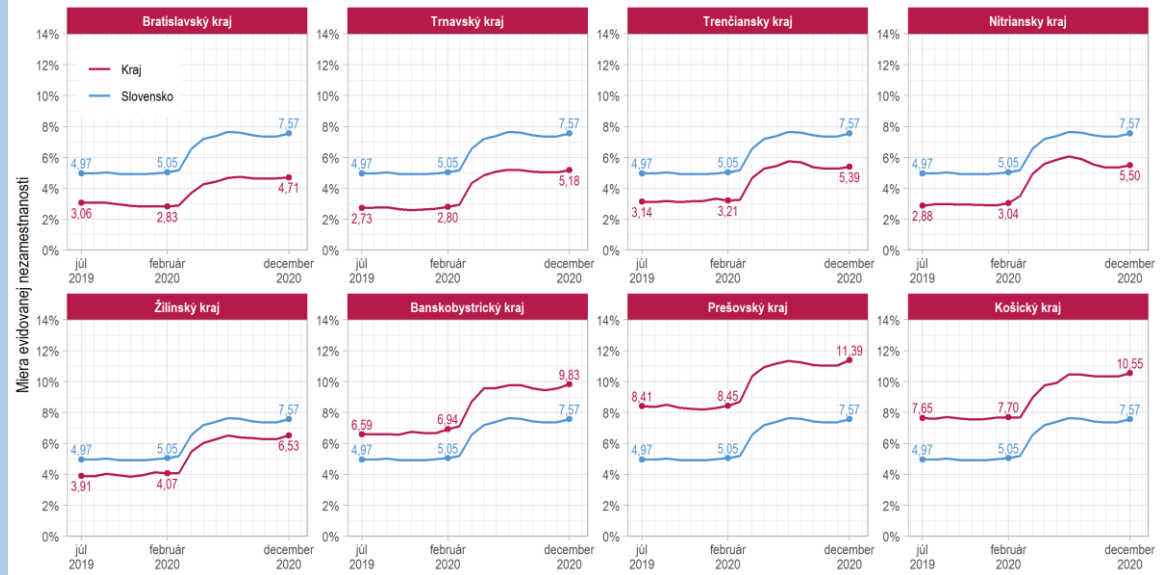
Záver z predchádzajúceho odseku potvrdzuje aj Graf B3. Zároveň však dokumentuje nárast v rozsahu evidovanej nezamestnanosti zaznamenaný v decembri vo všetkých krajoch Slovenska. Dôsledky pandémie na slovenský trh práce sú citelné a výhľad do nasledujúcich týždňov prípadne mesiacov nenasvedčuje

²² Viac informácií o aktuálnych podmienkach podpory je dostupných na oficiálnej internetovej stránke www.pomahameludom.sk.

silnému oživeniu, preto sa vláda rozhodla prijať rozšírený rámec „Prvej pomoci“, ktorý má za cieľ minimalizovať negatívne ekonomické a sociálne dôsledky pandémie až do konca júna 2021.

Graf B3 V decembri 2020 medzimesačne nezamestnanosť vzrástla vo všetkých krajoch

Zdroj: ÚPSVaR

Bibliografia

- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 4)*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/09/isp_2020_prva_pomoc_update4_final.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/09/isp_2020_prva_pomoc_update4_final.pdf)
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 5)*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/ISP_2020_Prva_pomoc_update5_final.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/10/ISP_2020_Prva_pomoc_update5_final.pdf)
- Baliak, M., Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 6)*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/11/ISP_2020_Prva_pomoc_update6_FINAL.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/11/ISP_2020_Prva_pomoc_update6_FINAL.pdf)
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020a). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_final5.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_final5.pdf)
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020b). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 2)*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020covid_druha_aktualizacia.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020covid_druha_aktualizacia.pdf)
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., & Veselková, M. (2020c). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia 3)*. Dostupné na Internete: [SIP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_august2020_aktual3_final.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_august2020_aktual3_final.pdf)
- Domonkos, Š., Fašungová, L., Hábel, B., Komadel, J., Veselková, M., & Vojtechová, B. (2020). *Prvá pomoc Slovensku: priebežná správa o sociálnej pomoci pracujúcim a rodinám (Aktualizácia)*. Dostupné na Internete: [ISP/MPSVaR: https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf](https://institutsocialnejpolitiky.gov.sk/wp-content/uploads/2020/08/isp_2020_prva_pomoc_slovensku_20200615.pdf)
- MPSVR SR. (2020). Z „Prvej pomoci +“ rezort vyplatí viac peňazí väčšiemu počtu žiadateľov, 28. 10. Dostupné na Internete: internetová stránka MPSVR SR: <https://bit.ly/32fm9RII>
- Úrad vlády SR. (2020). *Uznesenie č. 682/2020 a materiál č. 23088/2020*. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Resolution/18833/1>
- Úrad vlády SR. (2021). *Uznesenie č. 72/2021 a materiál č. UV-2115/2021*. Slovensko. Dostupné na Internete: <https://rokovania.gov.sk/RVL/Material/25710/1>
- Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny SR. (2020). *Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí o poskytnutie finančného príspevku v rámci projektu „Prvá pomoc“ (aktualizácia č. 13)*. Dostupné na Internete: https://www.pomahameludom.sk/pp_plus_docs/december/Oznamenie_nov_platnost_od_01102020_ver05.pdf